

ارزیابی جایگاه شورای اسلامی شهر در مدیریت شهری با تاکید بر شهر پیشوا

دکتر مجیدولی شریعت پناهی^۱

عضو هیات علمی گروه جغرافیا واحد شهرری دانشگاه آزاد اسلامی

محمدرضا رهسپار عباسی

دانشجوی کارشناس ارشد گروه جغرافیا واحد شهرری دانشگاه آزاد اسلامی

چکیده

با در نظر گرفتن سیر طبیعی و تاریخی تکوین مدیریت شهری در شهرهای ایران که می توان آن را به تشکیل بلدیة و انجمن‌ها در سال‌های قبل از پیروزی انقلاب اسلامی تعریف نمود، شاید بتوان چنین بیان کرد که مدیریت شهری و انجمن‌های شهری به عبارت امروزی شوراهای اسلامی شهرها در جهت بهبود وضعیت کالبدی فضای شهرها می‌بایست تلاش‌های ارزشمندی انجام دهند.

با تشکیل شوراهای اسلامی شهر و روستا در اواخر سال ۱۳۷۷ و شروع فعالیت آن از اردیبهشت ۱۳۷۸ یک نهاد جدید به مجموعه نهادها و سازمان‌های مدیریت شهری ایران افزوده شد، که دارای دو رکن (شورای شهر و شهرداری) می‌باشد و تقریباً ساختار مدیریت شهری کشورهای توسعه یافته نیز این چنین است، لیکن ساختار آن در ایران این گونه نمی‌باشد. سوال اصلی این تحقیق به شرح زیر است:

جایگاه شورای اسلامی در مدیریت شهری کجاست؟

با بررسی مفهوم شهر، مدیریت و مدیریت شهری و همچنین بررسی نظریه‌های، مدیریت مداری شهری^۲، اقتصاد سیاسی^۳، سیکل چرخشی محلات شهری و بروکراسی شهری (شکوهی، ۱۳۷۳، ص ۴۳۶) و هم چنین شوراهای اسلامی شهر از منظر مختلف برای رسیدن به یک پاسخ منطقی پرداخته شده است. در قسمت میدانی مطالعه با طرح ۲ فرضیه که در آنها مجموعه قوانین شوراها در راستای تحقق مدیریت شهری توسط شورای شهر و همچنین میزان تمایل شورای شهر به مشارکت شهروندان در نظام برنامه ریزی و مدیریت شهری طرح شده بود، مورد آزمون قرار گرفت.

با توجه به جدول مورگان حجم نمونه این تحقیق ۳۸۲ نفر می‌باشد. که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انجام گرفته است و با بهره‌گیری از آمار و توصیف ویژگی‌های آماری و با استفاده از نرم افزار SPSS از روش توصیفی، استنباطی استفاده شده است. تجزیه و تحلیل داده‌های آماری نیز از روش «خی دو» انجام گرفته است.

نتایج این مطالعات نشان داد که:

نقش و جایگاه شوراهای در ساختار مدیریت شهر با وجود قوانین فعلی دارای ابهامات زیادی است. هر چند زمینه های خوبی برای مشارکت مردم در این امر، در قانون دیده شده است، اما کافی نیست. به عبارت دیگر با عدم انجام تغییرات در قوانین مذکور تحقق مدیریت شهری واحد، و افزایش مشارکت شهروندان در نظام برنامه ریزی و مدیریت شهری ایران امری سخت و دشوار خواهد بود. بیشتر افراد به مشارکت نگاه مثبتی دارند اما راه کارهای آن را یا نمی دانند یا موانعی در راه است که مقوله مشارکت، ابتر مانده است.

واژگان کلیدی: برنامه ریزی شهری، مدیریت محلی، شوراهای، شورای اسلامی شهر

مقدمه

در پژوهش حاضر براساس راهبردهای مشارکت مردم در مدیریت شهرها و شکل گیری شوراهای اسلامی شهر به عنوان سیاست اجرایی آنها و در اختیار گرفتن امور تصمیم گیری و برنامه ریزی در شهرها توسط شهروندان و از سوی دیگر حضور سنتی نهادهای مختلف در سیستم مدیریت شهری فعلی ایران سعی شده تا اولاً نقش شورا اسلامی شهر در ارتباط با سیستم مدیریت شهری با تعریف مدیریت شهری بررسی و سپس جایگاه این شورا در ساختار نظام برنامه ریزی و مدیریت شهری فعلی با تاکید بر شهر پیشوا مورد بررسی قرار گیرد. در این مسیر با بهره گیری از آثار و تالیفات قابل دسترس به تبیین موضوع پرداخته شده است از آن میان میتوان به آثار ذیل اشاره نمود.

- ۱- شکوهی، حسین، ۱۳۷۳، دیدگاه های نو در جغرافیای شهری، تهران، سمت، جلد اول
- ۲- (مجتهدزاده، ۱۳۸۲، ص ۴۴)
- ۳- مشهدیزاده دهقانی، ناصر، ۱۳۸۶، تحلیلی از ویژگی های برنامه ریزی شهری در ایران، تهران، دانشگاه علم

و صنعت

- ۴- علیلو، حجت، بررسی نظرات و دیدگاه های شهروندان تهرانی در خصوص طرح زیباسازی پیاده روی خیابان انقلاب، ۱۳۸۷، گزارش، اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران
 - ۵- قاجار خسروی، محمدمهدی، راهکارهایی برای مشارکت بیشتر، شهرنگار، ۱۳۸۷، شماره ۴۸، ص ۶۱ تا ۶۷
 - ۶- نصراله زاده، حمید، شورایاری ها یا اصلی ترین سرمایه های اجتماعی، همگامان، ۱۳۸۸، ص ۱۲۳
 - ۷- چرا ورامین یکی از شهرهای پیشرفته ایران نیست؟، ۱۳۶۹، ورامین و توسعه، ص ۳
- هدف اصلی تحقیق: ارزیابی عملکرد شورای شهر در مدیریت شهری با توجه به وظایف مندرج در مجموعه قوانین و ضوابط قانونی آن می باشد.

اهداف فرعی تحقیق

- ۱- بررسی ساز و کار مناسب جهت توجه بیشتر اعضاء شورای شهر به قوانین و مقررات در سیستم مدیریت شهری
- ۲- بررسی راه کارهای تحقق مشارکت عینی شهروندان در سیستم مدیریت شهری از طریق شورای اسلامی شهر
- ۳- زمینه سازی برای مشارکت پذیری شهروندان در امور مربوط به شهر که به طور مستقیم و یا غیرمستقیم با مقوله مشارکت، رشد فضایل اخلاقی، حفظ تعادل فیزیکی شهر، توسعه روابط اجتماعی و... در ارتباط است.

فرضیات تحقیق به شرح زیر است:

- ۱- به نظر می‌رسد فعالیت های شورای شهر منطبق با مقررات و ضوابط مدیریت شهری می‌باشد.
 - ۲- به نظر می‌رسد مدیریت شهری در جلب مشارکت‌های شهروندان موفق نبوده است.
- برای این که خروجی هر دو فرایند با هدف تحقیق نیز مغایرت نداشته باشد یا طرح فرضیه فوق و استفاده از مطالعات اسنادی، پرسشنامه، مصاحبه، مشاهده و بهره‌گیری از بانک‌های اطلاعاتی و شبکه‌های کامپیوتری به جمع آوری داده‌های لازم جهت آزمون فرضیات و تحقق اهداف تحقیق اقدام گردید.
- از نظر هدف این تحقیق کاربردی می‌باشد. از نظر روش از روش‌های توصیفی و استنباطی استفاده شده است. با توجه به اینکه روابط میان متغیرها تجربی نیستند و در موقعیت‌های طبیعی قرار دارند و همچنین از آنجا که بیشتر به بُعد توصیف و گزارش موضوع پرداخته شده است از طرفی با استناد به ویژگی‌های روش توصیفی، استنباطی از آنجا که محقق در پی آزمایش فرضیه‌ها و تحلیل روابط بین متغیرهای دست‌کاری نشده می‌باشد با بهره‌گیری از آمار و توصیف ویژگی‌های آماری و با استفاده از نرم افزار SPSS و روش تحلیل آماری «خی‌دو» از روش توصیفی، استنباطی استفاده شده است.

یافته‌های تحقیق

با رشد عظیم شهرها در دو یا سه دهه اخیر و نقش چندگانه‌ای که این شهرها ایفا می‌کنند، برنامه‌ریزی و مدیریت آنها به طرز عجیبی پیچیده و دشوار گردیده است. پیچیده شدن روابط فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی در شهرها و نهایتاً به وجود آمدن انواع مشکلات فرهنگی - اجتماعی اقتصادی و کالبدی در اغلب شهرها که همراه با گسترش روزافزون افقی و عمودی آنها که بیشتر ناشی از رشد طبیعی جمعیت و افزایش جمعیت مهاجر و ترکیبی از درهم تنیده شدن مشکلات مورد اشاره می‌باشد، و در اینجا از آنها با عنوان مسائل و مشکلات شهر و شهر نشینی یاد می‌شود، موجب شده است ساماندهی کالبدی - فضایی شهرها از طریق برنامه‌ریزی و مدیریت شهری تاکنون به آن سطحی نرسد که بتواند به همه آنها پاسخ مناسب ارائه دهد. از برنامه‌ها و راه‌بردهای اصلی در برنامه‌های مدیریت شهری و حصول به مدیریت شهری کارآمد و موثر، ایده نهادینه‌سازی مشارکت و حضور مستقیم مردم در فرآیند اداره و مدیریت شهرها بوده است که در جوامع مختلف به اشکال گوناگون و روش‌های متفاوت، قابل مشاهده می‌باشد.

شاید خیلی صریح و روشن بتوان گفت که بهترین راه جلب مشارکت واقعی شهروندان و کمک به مجموع مدیریت شهری جهت اداره بهتر امور شهر و ایجاد ذهنیت مشترک در جهت به وجود آمدن فرایند شهری ایمن و هدفمند، شناخت این پتانسیل ارزشمند به‌عنوان سرمایه اجتماعی و تعامل واقعی و همه‌جانبه با شورایاری‌هاست. ذکر این نکته ضروری است که برابر قانون اساسی کشورمان در فصل هفتم اصل یک‌صدم آن آمده است برای پیشبرد سریع برنامه‌های اجتماعی و اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزشی و سایر امور رفاهی از طریق همکاری مردم با توجه به مقتضیات محلی، اداره امور هر روستا و... صورت می‌گیرد که اعضای آن‌را مردم همان محل انتخاب می‌کنند که متعاقباً برابر اصل یک‌صد و یکم همان فصل نیز به منظور جلوگیری از تبعیض و جلب همکاری در تهیه

برنامه‌های عمرانی و ... ضرورت تشکیل شوراهای احساس و برای اولین بار در تاریخ نهم اردیبهشت ماه سال ۱۳۵۸ با فرمان حضرت امام (ره) طی حکم به شورای انقلاب اولین دوره شوراهای شکل گرفتند که در این رابطه شورای شهر به عنوان نماد این مشارکت طی سه دوره آن هم با تشکیل شورای محلات، با حضور معتمدین و فراهم نمودن فرصتی برای طرح دیدگاه‌های متقابل برای جلب مشارکت واقعی شهروندان و ترسیم خط‌مشی و برنامه‌های اجرایی برابر محله محوری و شهروند مداری توفیق قابل توجهی داشته است (نصراله زاده، ۱۳۸۸، ص ۱۲۳).

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به روش تحلیل خلی دو لازم است تعریفی از این روش آورده شود:

در بسیاری از موقعیت‌های آزمایشی پژوهشگر علاقمند است که مجموعه‌ای از فراوانی‌های مشاهده شده را با مجموعه‌ای از فراوانی‌های نظری مقایسه کند. فراوانی‌های مشاهده شده فراوانی‌هایی هستند که به‌طور تجربی از طریق مشاهده مستقیم یا آزمایش به دست می‌آیند. فراوانی‌های نظری بر اساس چند فرضیه یا مجموعه حدس‌های نظری به وجود می‌آیند که از داده‌های موجود مستقل است. سوالی که در اینجا مطرح می‌شود، آن است که آیا تفاوت‌های میان فراوانی‌های مشاهده شده و نظری معنادار هستند یا خیر؟ در اینجا فرضیه صفر عبارت است از اینکه بین فراوانی‌های مشاهده شده و نظری تفاوت معناداری وجود ندارد. هرگاه فراوانی‌های مشاهده شده به طور معناداری از فراوانی‌های نظری تفاوت داشته باشد، این امر شواهدی را برای رد یا قبول این فرضیه یا نظریه که به فراوانی‌های نظری انجامیده است، فراهم می‌سازد.

فراوانی‌های نظری معمولاً فراوانی‌های مورد انتظار نامیده می‌شوند و همان فراوانی‌هایی هستند که پژوهشگر در صورت صحت نظریه خود، انتظار دستیابی به آنها را دارد.

خلی دو یک شاخص توصیفی از میزان تفاوت‌های بین فراوانی‌های مشاهده شده و مورد انتظار است با افزایش این تفاوت‌ها، خلی دو نیز بیشتر خواهد شد. هرگاه هیچ تفاوتی وجود نداشته باشد و فراوانی‌های مشاهده شده و مورد انتظار برابر باشند خلی دو نیز برابر با صفر خواهد بود (فرگوسن، ۱۳۸۰، ص ۲۶۷).

موقعیت جغرافیایی شهر پیشوا

نقشه ۱- موقعیت شهر پیشوا در ورامین و استان تهران

شهر پیشوا در ۵۱ درجه و ۴۱ دقیقه طول شرقی و ۴۵ درجه و ۲۲ دقیقه عرض شمالی واقع شده است. ارتفاع مرکز شهر از سطح دریا ۹۵۰ متر می باشد که از این مقدار هر چه به سمت جنوب و یا سمت شرق پیش می رویم کاسته می شود. پیشوا از شمال به شهرستان پاکدشت، از جنوب به بخش جوادآباد شهرستان ورامین، از غرب به بخش مرکزی شهرستان ورامین، و از شرق به شهرستان گرمسار محدود است. این شهر در ۴۵ کیلومتری تهران و در دامنه تپه های طبیعی واقع شده است (رضایی، ۱۳۵۴، ص ۱۴).

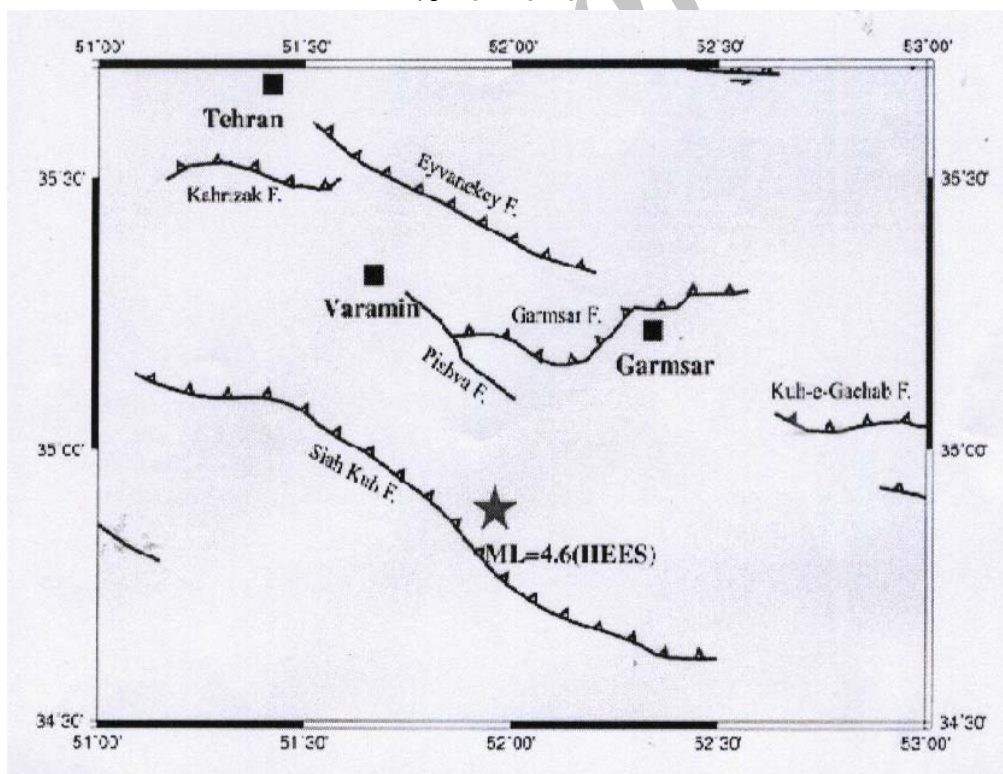
در لغت نامه دهخدا ذیل کلمه پیشوا چنین آمده است :

پیشوا - امامزاده جعفر قصبه ای جزء دهستان بهنام سوخته بخش ورامین است ، سکنه آن فارسی زبان هستند و آب آنجا از قنات و محصولات آن غلات و صیفی ، باغات و چغندر قند می باشد (دهخدا، ۱۳۱۹، ج ۴، ص ۵۲۳۶).

گسل پیشوا، گسلی به درازای ۳۴ کیلومتر و راستای E 130 N می باشد که در جنوب خاوری ورامین قرار دارد. این گسله فشاری با شیب بسمت شمال خاوری، به روشنی رسوبات کواترنر را بریده و مرز میان کوه و دشت را در پیشوا تشکیل می دهد. در حال حاضر بخشی از خانه های پیشوا بر روی این گسله ساخته شده است

www.ngdir.ir/State

نقشه ۲- برش زمین شناسی گسل پیشوا

منبع: (www.ngdir.ir/Stat)

خاک

دکتر پرویز کردوانی در خصوص خاک دشت ورامین می‌گوید:

دشت ورامین بجز نقاط جنوبی و منتهی الیه شرقی آن نسبتاً در همه جا برای کشاورزی و زراعت مناسب است، بطوری که اگر آب به قدر کافی موجود باشد تقریباً تمام زمینه‌های زراعی روستاهای آن را می‌توان زیر کشت برد. با توجه به وسعت زمین‌های زراعی حاصلخیز این شهرستان که از شرق تا غرب آن (حدود ۳۶ کیلومتر) گسترش یافته است، شهرستان ورامین را می‌توان به عنوان یکی از مراکز مهم کشاورزی استان تهران در نظر گرفت (ورامین و توسعه، ۱۳۶۹، ص ۳).

جمعیت

طبق آمار سرشماری عمومی نفوس و مسکن در مهر ۸۵ شهر پیشوا دارای ۷۰۴۴۴ نفر بود. از کل جمعیت ۹۵/۹ درصد ایرانی الاصل و ۷۱/۷ درصد بومی و متولد همین شهر هستند و ۷۰/۹ درصد مالک محل سکونت خود و بقیه به صورت خوش‌نشین ساکن می‌باشند. ۲۵/۶ درصد از کل جمعیت به کشاورزی، دامپروری، جنگل‌داری و ماهیگیری، ۸/۴ درصد در گروه‌های عمده صنعت ۷/۶ درصد در گروه ساختمان و بقیه مردم در سایر گروه‌های متفرقه شغلی به کار اشتغال دارند. ۹۸/۹ درصد از اهالی این شهر از امکانات برق و ۹۶/۶ درصد از آب لوله کشی و ۷۸/۷ درصد نیز از تلفن در محل سکونت خود به‌رمندند. سوخت مورد استفاده اهالی شهر نیز گاز شهری است (سرشماری نفوس و مسکن، ۱۳۸۵)

خصوصیات فضایی کالبدی

بافت شهری

شهر پیشوا همچون استقرارگاه‌های دیگر در طول حیات دست‌خوش تغییراتی شده است که بافت فعلی آن بیانگر آن می‌باشد. بافت قدیمی در اطراف امامزاده قرار دارد که از چهار سمت به خیابان‌های فلسطین در شمال امامزاده و خیابان امام در جنوب امامزاده، بازار و میدان امام مهمترین قسمتی است که بافت قدیمی شهر را تشکیل داده است. خانه‌های قدیمی با مصالحی همچون خشت، تیرهای چوبی و کاه گل نمای سنتی خانه‌های بخش قدیمی را تشکیل می‌دهد. در دیگر قسمت‌های شهر نیز به صورت پراکنده می‌توان بافت قدیمی را مشاهده نمود مانند قلعه کرد (قراء کرد) و کهنک.

بافت جدید شهر که در سه دهه اخیر شکل گرفته است را می‌توان در محله‌های کوی فرهنگیان، سرپل حاجی، شهرک فرهنگیان، باغ ناصر عطائی، شهرک شهید اردستانی، خیابان ۱۵ خرداد، خیابان شهید باهنر، خیابان توحید و خیابان قیام مشاهده کرد. البته شهرک‌های جدید که موجب رشد فیزیکی شهر شده است نیز جزء بافت جدید شهر محسوب می‌گردد. از جمله این شهرک‌ها: شهرک مارگارین در ضلع غربی شهر و شهرک ۱۵ خرداد، شهرک طاق سپهر، شهرک فدک، شهرک نقش جهان و... در ضلع شمال شرقی شهر که بر روی تپه‌های مشرف به بخش قدیمی استقرار یافته است را می‌توان نام برد.

محلات شهر

در سرزمین‌های اسلامی، شهر اسلامی مجموعه‌ای است از محلات متجانس و همگن که براساس روابط، مناسبات، شکل و وابستگی‌های قومی، مذهبی و حرفه‌ای یا سرزمینی، در مکانی مشخص مجتمع شده و هویت و اصالت خود را سال‌ها به همین صورت نگاه داشته‌اند (مشهدیزاده دهاقانی، ۱۳۸۶، ص ۲۲).

محلات شهر از نظر فیزیکی

پیشوا را می‌توان از نظر کالبد فیزیکی جزء شهرهای شبه اسلامی برشمرد. با مطالعه تاریخچه شهرهای اسلامی که با تولد اسلام شکل گرفته است در می‌یابیم که هیچ گروهی بر گروه دیگر برتری ندارد. در این زمان شهر اسلامی دارای عناصر مشخصی است که عبارتند از:

۱- مسجد جامع

۲- بازار

۳- محله

۴- گذرگاه

۵- دروازه و برج و بارو (مجتهدزاده، ۱۳۸۲، ص ۴۴).

اگر چه پیشوا همه این عناصر را ندارد. اما وجود امامزاده جعفر (ع) به عنوان مسجد جامع شهر و عناصر بازار و محله‌ها و گذرگاه‌هایی که به آن ختم می‌شود، بیانگر پیوستگی این عناصر با هم برای ایجاد یک شهر شبه اسلامی است.

سیانت از عناصر چند گانه شهر پیشوا (امامزاده جعفر، بازار، محله‌ها و گذرگاه‌های منتهی به آن) که مکان‌یابی آنها منطقی و با توجه به نیاز شهروندان بوده است در تثبیت هویت کالبدی، فرهنگی و اجتماعی شهر تاثیر بسزایی داشته است، که به عنوان یک قطب جاذب توانسته حیات شهر را استمرار بخشیده و موجبات رشد و توسعه شهر هر چند با سرعت پایین را فراهم نماید.

منطقه بندی شهر

تفکیک کاربری‌ها بر اساس طرح جامع شهر که در اردیبهشت ۱۳۸۹ تکمیل و به شهرداری و شورای شهر ابلاغ شده است.

منطقه تجاری

مهمترین مراکز تجاری شهر بازار و میدان تره بار است. همچنین شعبات بانک‌ها به شرح ذیل:

۲ شعبه بانک ملی، شعبه صادرات، شعبه ملت، شعبه تجارت، شعبه کشاورزی و شعبه بانک سپه مشغول خدمات‌رسانی بانکی به همشهریان می‌باشند.

مراکز خرده فروشی شهر مغازه‌ها و فروشگاه‌هایی است که در کوچه و محلات دیده می‌شود، و در میدان شهید چمران (سر پل حاجی) تعدادی از خرده فروشان استقرار یافته‌اند.

منطقه صنعتی

باتوجه به اینکه شهر پیشوا از نظر اقتصادی از دیرزمان برپایه اقتصاد کشاورزی شکل گرفته است لذا زیرساخت‌های صنعتی شهر به فراموشی سپرده شده است، و در این شهر از صنایع کوچک و بزرگ رد پای کم‌رنگی باقی است.

منطقه شهری

آموزشی: تعداد ۶ مرکز مهدکودک که به صورت غیردولتی در شهر فعال هستند.
تعداد ۲۰ مرکز پیش دبستانی در شهر می باشد، ۶ مرکز غیر دولتی و بقیه ضمیمه مدارس ابتدایی می باشند.
تعداد ۲۰ واحد دبستان، ۱۶ واحد مدرسه راهنمایی و ۱۳ واحد دبیرستان که ۲ واحد آن هنرستان حرفه‌ای و ۳ واحد هنرستان کاردانش می باشد. ۲ مدرسه راهنمایی نمونه دولتی و دو مدرسه نمونه دبیرستان در مجموع واحدهای آموزشی محاسبه شده است.

تعداد کل واحدهای آموزشی به جز مهدهای کودک ۷۵ واحد می باشد.
حوزه علمیه فاطمیه، این حوزه از سال ۱۳۷۵ تا کنون مرکز تربیت خواهران در رشته های حوزوی بوده است.
آموزش عالی:

دانشگاه آزاد اسلامی واحد پیشوا که از سال ۱۳۶۵ تاسیس شد.

مرکز پیام نور واحد پیشوا که از سال ۱۳۸۴ تاسیس شد.

مرکز تربیت معلم زینیه

ورزشی

تعداد سالن های تربیت بدنی ۴ سالن می باشد که پذیرای شهروندان در رشته های مختلف ورزشی است.
یک سالن در مجموعه هلال احمر، یک سالن زیر مجموعه آموزش و پرورش و یک سالن ورزشی در دانشگاه آزاد که مجموع سالن های ورزشی ۷ سالن می باشد. شهر پیشوا فاقد استخرشنا و استادیوم ورزشی است.

مراکز فرهنگی

کتابخانه ۱۵ خرداد، کتابخانه استانه امامزاده جعفر(ع) و کتابخانه مرحوم مهاجری از مراکز مهم فرهنگی شهر می باشند که به شهروندان خدمات رسانی می نمایند. همچنین کانون پرورش فکری که فعالیت های بسیار محدودی دارد.
سالن های اجتماعات شهر که می توان به سالن هلال احمر با ظرفیت ۶۰۰ نفر و سالن اجتماعات آموزش و پرورش با ظرفیت ۳۵۰ نفر و سالن اجتماعات دانشگاه آزاد که نیاز داخلی دانشگاه را تامین می نماید اشاره کرد.

مراکز درمانی شهر

تنها مرکز درمانی دولتی در شهر درمانگاه شهید صدوقی می باشد که از نظر امکانات و خدمات رسانی بسیار محدود می باشد. داری یک پزشک عمومی و کارشناسان تغذیه و خانواده که به امور مربوط به واکسیناسیون و تنظیم خانواده کمک می نمایند.

همین طور ساختمان پزشکی طب دانیال که دربخش خصوصی با داشتن یک پزشک عمومی، ۲ دندانپزشک، متخصص زنان و متخصص داخلی به ارائه خدمات پزشکی مشغولند.

تعداد داروخانه واقع در خیابان امام و میدان شهید چمران (سرپل حاجی)

تاسیسات و تجهیزات شهری

اداره آب و فاضلاب، اداره برق زیر مجموعه برق منطقه‌ای ورامین، اداره گاز، اداره مخابرات و دو دفتر پستی همچنین مراکز تجهیزات شهری از جمله مرکز آتش نشانی یک واحد، مرکز هلال احمر یک واحد، مرکز جمع آوری زباله به شیوه سنتی یک واحد، غسالخانه یک واحد، گورستان ۲ واحد، لازم به ذکر است که شهر پیشوا فاقد کشتارگاه می باشد.

حمل و نقل

با توجه به اینکه زیرساخت‌های ارتباطی همچون راه آهن شهری و ایستگاه راه آهن تهران - مشهد در شهر وجود دارد، شهر پیشوا فاقد انبارهای مرکزی و سیلو و همچنین سردخانه می باشد. شهر فاقد پارکینگ عمومی است، و تنها پایانه موجود در شهر پایانه مسافری است که در کنار ایستگاه راه آهن شهری احداث شده است اما کارآیی لازم را ندارد و به عنوان پارکینگ تجهیزات شهرداری از آن استفاده می شود. نتایج کلی سوال های مربوط به فرضیه اول حاصل از تحلیل به روش «خی دو» فرضیه اول:

«به نظر می رسد فعالیت های شورای شهر منطبق با مقررات و ضوابط مدیریت شهری می باشد.»

جدول شماره ۱ نتایج کلی سوال های مربوط به فرضیه اول

	خ کم	کم	متوسط	زیاد	خ زیاد
Fe	۵۱۳	۵۱۳	۱۳۸۶	۵۱۳	۵۱۳
Fo	۴۵۳	۵۰۸	۷۹۳	۹۹۰	۶۹۴
Fo-Fe	۶۰	۵	۵۹۳	۴۷۷	۱۸۱
$(fo - Fe)^2$	۳۶۰۰	۲۵	۳۵۱۶۴۹	۲۲۷۵۲۹	۳۲۷۶۱
$\frac{(Fo - Fe)^2}{Fe}$	۷/۰۱	۰/۰۴	۲۵۳/۷	۴۴۳/۵	۶۳/۸

منبع: نگارنده

$$X^2 = 32/8 > X^2_{\alpha} 0/05 ; df 4 = 9/48$$

با توجه به خی دو بدست آمده (۳۲/۸) و مقایسه آن با خی دو جدول (۹/۴۸) در سطح اطمینان ۹۵٪ فرض صفر رد می شود. و بیانگر این موضوع است که تفاوت معنی داری بین پاسخ دهندگان با فراوانی مورد انتظار وجود دارد و توزیع فراوانی ها نرمال نمی باشد. $C = \sqrt{\frac{x^2}{x^2+N}} = \sqrt{\frac{32/8}{32/8+66}} = 0/57$ ضریب تعیین با توجه به ضریب تعیین، ۰/۵۷ پاسخ رای دهندگان معنی دار است.

$$CV = (0/57)^2 \times 100 = \%32$$

با توجه به شدت رابطه محاسبه شده (۳۲٪) فعالیت های شورای شهر منطبق با مقررات و ضوابط مدیریت شهری منطبق نمی باشد.

نتایج کلی سوال های مربوط به فرضیه دوم حاصل از تحلیل به روش «خی دو»

فرضیه شماره دو:

«به نظر می رسد قوانین مندرج در شرح وظیفه شورای شهر در جلب مشارکت های شهروندان موثر نیست.»

جدول شماره ۲ نتایج کلی سوال های مربوط به فرضیه دوم

(منبع نگارنده)

$$X^2 = 768 > X^2_{\alpha} 0/05 ; df 4 = 9/48$$

با توجه به خی دو بدست آمده (768) و مقایسه آن با خی دو جدول (9/48) در سطح اطمینان ۹۵٪/فرض صفر رد می شود. و بیانگر این موضوع است که تفاوت معنی داری بین پاسخ دهندگان با فراوانی مورد انتظار وجود دارد و توزیع فراوانی ها نرمال نمی باشد.

$$C = \sqrt{\frac{768}{768+282}} = .81$$

ضریب تعیین

با توجه به ضریب تعیین (۰/۸۱) پاسخ رای دهندگان معنی دار است.

$$CV = (0/81)^2 \times 100 = \%65$$

با توجه به شدت رابطه محاسبه شده، (۶۵٪) رای دهندگان مشارکت شهروندان را در برنامه های شهری موثر می

دانند.

	خ کم	کم	متوسط	زیاد	خ زیاد
Fe	۱۰	۱۰	۲۶	۱۰	۱۰
Fo	۰	۲	۲۶	۲۰	۱۸
Fo-Fe	۱۰	۸	۰	۱۰	۸
$(fo - Fe)^2$	۱۰۰	۶۴	۰	۱۰۰	۶۴
$(Fo - Fe)^2$	۱۰	۶۴	۰	۱۰	۶۴
Fe					

نتیجه گیری

اجزای کالبد شهرهای امروزی با سرعت حرکت انسان ها و فشار سنگین زندگی شهرنشینی، سازگاری نداشته و فضاها و کاربری های عمومی آن از ظرفیت و قابلیت لازم جهت پاسخگویی به نیازهای زندگی پرشتاب شهری برخوردار نمی باشد. در این میان کیفیت فیزیکی شهرها، نقش تعیین کننده ای در سرنوشت آنها دارد و منظر مطلوب، زیبایی شهر و رضایت شهروندان بدون برنامه ریزی صحیح، مکان یابی مناسب، لحاظ شرایط فرهنگی و ایجاد تناسب عملکردی - ابعادی در اجزای شهری ایجاد نخواهد شد (علیلو، ۱۳۸۷، ص ۸۵).

فرضیه اول

در تمام سوالات خی دو محاسبه شده از خی دو جدول بزرگتر بدست آمده است که تفاوت معناداری بین پاسخ شهروندان با فراوانی مورد انتظار وجود دارد. و فراوانی های بدست آمده نرمال نمی باشد و در تمامی سوالات با توجه به ضریب تعیین بدست آمده پاسخ رای دهندگان معنادار است.

با توجه به شدت رابطه محاسبه شده، (۳۲٪) فعالیت‌های شورای شهر منطبق با مقررات و ضوابط مدیریت شهری نمی باشد. بنابراین فرضیه ما با قوت ۶۸٪ تایید می شود.

فرضیه دوم

در تمام سوالات خنی دو محاسبه شده از خنی دو جدول بزرگتر بدست آمده است که بیانگر این است که تفاوت معناداری بین پاسخ شهروندان با فراوانی مورد انتظار وجود دارد. و فراوانی های بدست آمده نرمال نمی باشد و در تمامی سوالات با توجه به ضریب تعیین بدست آمده پاسخ رای دهندگان معنا دار است.

با توجه به شدت رابطه محاسبه شده، (۶۵٪) رای دهندگان مشارکت شهر وندان را در برنامه‌های شهری موثر می دانند. بنابراین فرضیه مورد نظر تایید نمی شود.

باتوجه به آزمون مورد نظر می توان جایگاه شورای شهر را در مدیریت شهری مثبت ارزیابی کرد. و با ارایه راه کارهای مناسب در بهبود جایگاه قانونی این نهاد در مدیریت شهری گام نهاد. اگرچه چندگانه‌گی نهادهای تصمیم گیری در سیستم مدیریت شهری فعلی ایران حکمفرماست، اما با این اندیشه که نهاد مشارکتی شورای شهر تنها نهادی است که می تواند جایگاه ویژه مدیریت شهری واحد را زمینه سازی نماید می توانیم در آینده شاهد تغییر نگاه مقننین و در پی آن تغییر رویکرد مدیریت شهری در ایران اسلامی باشیم.

پیشنهادها

امروزه در برنامه‌ریزی شهری و یا در سایر زمینه‌های مرتبط با زندگی انسان‌ها، استفاده از مشارکت‌های مردمی، به عنوان عاملی مثبت و یا حتی اجتناب‌ناپذیر تلقی می شود. طرح‌هایی که نتایج آنها به نحوی با زندگی مردم ارتباط دارد و بر آن تاثیر می گذارد، خود نیز باید به نوعی از مردم تاثیر پذیرد.

در بسیاری از نقاط دنیا مسئولان و دست اندر کاران امور شهری در پی جلب رضایت و مشارکت مردم و ساکنین محدوده طرح‌ها برای تسهیل برنامه‌ها و پرهیز از ایجاد و گسترش تعارضات بین ساکنان و مجریان، همچنین استفاده از نظرات آنها در جهت بهبود و تاثیر بیشتر اهداف برنامه های خود هستند (قاجار خسروی، ۱۳۸۷، ص ۶۱).

۱- صداقت، شفافیت و انعطاف پذیری برگ برنده برنامه‌ریزی

برنامه‌های شهری می‌بایست از طرف شورای شهر به مردم به صورت شفاف و صادقانه ارائه شود. تا آنها نسبت به مشارکت و همکاری و یا حداقل همدلی با برنامه‌ها و سیاست‌های اجرایی موجب تسریع در پروژه‌ها شوند. حتی تصمیمات کوچک در زمینه‌های برنامه‌ریزی شهری را باید صادقانه به مردم گفت و از پنهان کردن آنها پرهیز کرد. مراحل طرح باید روشن و شفاف باشد. و از دیکته کردن قوانین به مردم کاملاً باید پرهیز کرد. و به نوعی با توجه به ظرفیت‌های بومی به هر صورتی که شده حس اعتماد رادر آنها افزایش داد.

۲- نظرات شهروندان را محترم بشماریم:

مردم به دلایل مختلف علاقمند به همکاری و دخالت در کارهایی هستند که به نحوی به آنها ربط دارد. منافع مادی، حس بشر دوستی، انگیزه‌های مذهبی، قومی، احساس وظیفه و... که نباید اینها را تهدیدی برای طرحها برشمرد

بلکه فرصت‌هایی است که شورای شهرمی بایست برای ایجاد یک پشتوانه قوی و محکم برای کارها از نظرات و همکاری آنها استفاده کند.

۳- زمینه سازی مناسب برای آشنایی مردم با قوانین و مقررات شهری

مردم از اینکه با فواید مقررات شهری آشنا نیستند با آن مقابله می کنند و یا به انحاء گوناگون از اجرای آن تفره می‌روند. بهتر است مدیران شهری فرصت‌های آموزشی برای آشنایی شهروندان با مقررات شهری را فراهم نمایند. برگزاری مسابقات فرهنگی، در زمینه چهره شهر، زیبایی و عناصر زیبا در شهر... از این جمله است.

۴- برنامه ریزی دقیق و پیگیری

پروژه‌ها می‌بایست براساس حقایق شهر طراحی شود. متناسب با کالبد و فضای شهری باشد. این امر می‌تواند منجر به ایجاد روش‌های محیطی جدید در برنامه‌ها و طرح‌های شهری باشد که برای اولین بار در سیستم برنامه‌ریزی شهری اتفاق می‌افتد. ارائه پیشرفت کار به مردم می‌تواند از تعارضات کاسته و نسبت به ادامه کار طبق برنامه تدوین شده ایجاد امیدواری اجتماعی نماید. دلیل اصلی ناکامی و شکست ویا عدم تامین بودجه بسیاری طرح‌ها، کوتاهی در پیگیری آن است. برای ادامه مسیر باید از جایی شروع کرد که طرح با وقفه مواجه شده است نه از ابتدا.

۵- مصورسازی و ثبت و مستندسازی

برای ایجاد انگیزه بیشتر مشارکت در شهروندان بهتر است طرحها از حالت نوشتاری به حالت تصویری (بیلبرد، اسلاید و حتی در قالب سی‌دی) در معرض دید ویا در اختیار مردم گذاشته شود. از طرفی ثبت دقیق نمادهای مشارکت همراه با تبلیغات وسیع حتی به صورت موردی می‌تواند در ایجاد فرصت‌های جدید مشارکتی بسیار موثر باشد. معرفی شهروندانی که به هر ترتیبی با شهرداری‌ها همکاری می‌نمایند در محافل عمومی، صدور تقدیرنامه از طرف مجموعه مدیریت شهری برای شهروندان نمونه و... موجب ارتباط قوی شهروندان با مدیریت شهری را فراهم می‌نماید.

۶- اولویت های مشکلات شهر طبقه بندی شود

قانون گریزی پدیده ایست که می‌تواند در دراز مدت موجب هرج و مرج و در هم ریختگی فضای شهری گردد. پیشنهاد می‌شود مجریان در بخش مدیریت شهری طبق قوانین مندرج در کتب مربوطه (قانون اساسی، قانون شهرداری‌ها و...) نسبت به طبقه‌بندی مشکلات و معضلات شهر اقدام نمایند. اشراف کامل مدیران شهری به مجموعه قوانین و همچنین ارتباط با سازمانهای مختلفی که به نوعی با مجموعه مدیران شهری در ارتباط هستند راه کار مناسبی برای طبقه بندی مشکلات شهر می باشد.

۷- توجه به کیفیت نه کمیت

شورای شهر و شهرداری‌ها در اجرای طرحها طبق برنامه‌ریزی‌های به عمل آمده چه در طرح جامع و یا برنامه‌های خارج از آن می‌بایست به کیفیت برنامه‌ها توجه داشته باشند نه کمیت آنها که مثلا در پایان سال بیان چند صفحه‌ای از فعالیت‌های خود داشته باشند در حالی که در آن مدت مردم از آن اقدامات بی خبر بوده اند.

۸- بهره‌گیری حداکثری از کارشناسان

به ویژه در شهرهای کوچک استفاده از توانمندی‌های بومی فرصت بسیار مغتنمی است که می‌تواند زمینه ظرفیت‌سازی محیطی همراه با اعتماد سازی در شهروندان را افزایش دهد.

۹- ایجاد پایگاه اطلاعات زمین مرجع

برای آنکه مدیریت شهری را به یکی از مهمترین ابزار کار تجهیز کنیم بسیار مناسب است که شورای شهر با استفاده از تکنولوژی روز اقدام به ایجاد بانک جامع زمین مرجع نماید که کلیه لایه‌های اطلاعاتی فیزیکی، محیطی و فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، تجاری و... را در برداشته باشد. مسلماً بکارگیری گسترده از قابلیت‌های GIS در مدیریت شهری راهگشای بسیاری از مسایل می‌باشد.

۱۰- بهره‌گیری از روش‌های علمی

اگر چه رویکرد مدیریت شهری در ایران با مقوله برنامه‌ریزی علمی فاصله بسیار دارد. اما فرصت‌های کوچک در این زمینه را در شهرها حتی شهرهای کوچک نباید از دست داد. مهم رویکرد شورای شهر می‌باشد که می‌بایست به برنامه ریزی علمی معتقد معتقد باشد.

منابع

کتاب

دهخدا، علی اکبر (۱۳۱۹). لغت نامه. تهران: موسسه انتشارات فرهنگ معاصر، رضایی، جعفر (۱۳۵۴). پیشوا. تهران: انتشارات بوذرجمهری، شکوهی، حسین (۱۳۷۳). دیدگاه‌های نو در جغرافیای شهری. تهران: سمت، جلد اول. علیلو، حجت (۱۳۸۷). بررسی نظرات و دیدگاه‌های شهروندان تهرانی در خصوص طرح زیباسازی پیاده روی خیابان انقلاب. گزارش، اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران. فرگوسن، جرج (۱۳۸۰). تحلیل آماری در روان‌شناسی و علوم تربیتی. ترجمه دلاور و نقشبندی، علی و سیامک، تهران: ارسباران،

قاجار خسروی، محمد مهدی (۱۳۸۷). راهکارهایی برای مشارکت بیشتر. تهران: شهرنگار، شماره ۴۸، ص ۶۱ تا ۶۷. مشهدیزاده دهقانی، ناصر (۱۳۸۶). تحلیلی از ویژگی‌های برنامه‌ریزی شهری در ایران. تهران: دانشگاه علم و صنعت، نصراله زاده، حمید (۱۳۸۸). شورایاری‌ها یا اصلی‌ترین سرمایه‌های اجتماعی. تهران: همگامان،

نشریات

ناشناس، چرا ورامین یکی از شهرهای پیشرفته ایران نیست؟، ۱۳۶۹، ورامین و توسعه، ص ۳

مصاحبه

مصاحبه نگارنده با رییس شورای شهر و شهری یکی از اعضاء، مرداد ۱۳۸۹

سایت‌های اینترنت

تاریخ مشاهده (۸۹/۵/۲۵) <http://www.ngdir.ir/States/PStateComment.asp>